

Meervoudige achterstanden uitdiepen t.b.v. stedelijk (herstructurerings)beleid
VNG workshop 2.8 | 30 juni 2025

VNG kennisdag | 30 juni 2025

Marleen van der Haar, m.vanderhaar@hetpon-telos.nl
Dennis Martens, d.martens@heerlen.nl

Opbouw workshop

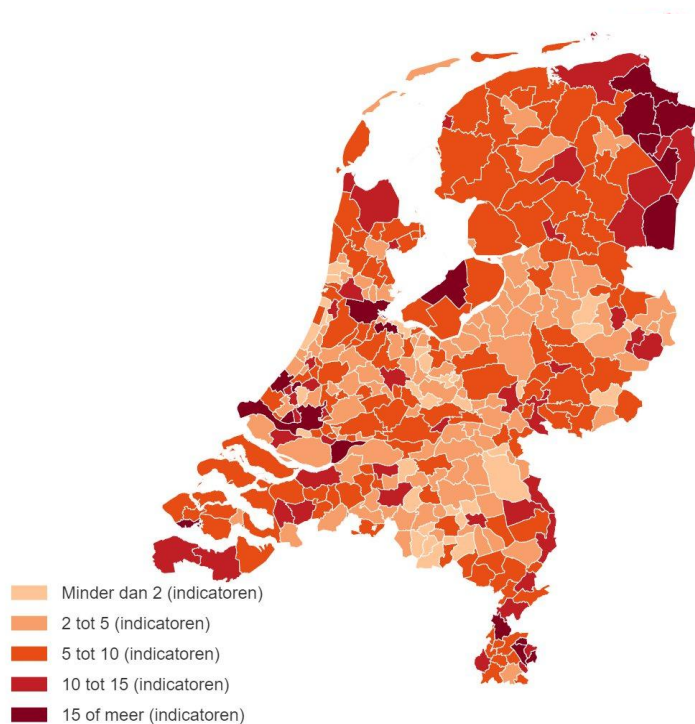
- Inleiding meervoudige achterstanden in beeld
- Lessen uit NPLV-gebied Heerlen-Noord
- In gesprek over integraal sturen op kansengelijkheid
- Wrap up

Ongeëlijkheid in kaart

Brede welvaart onder druk: Groepen en gebieden

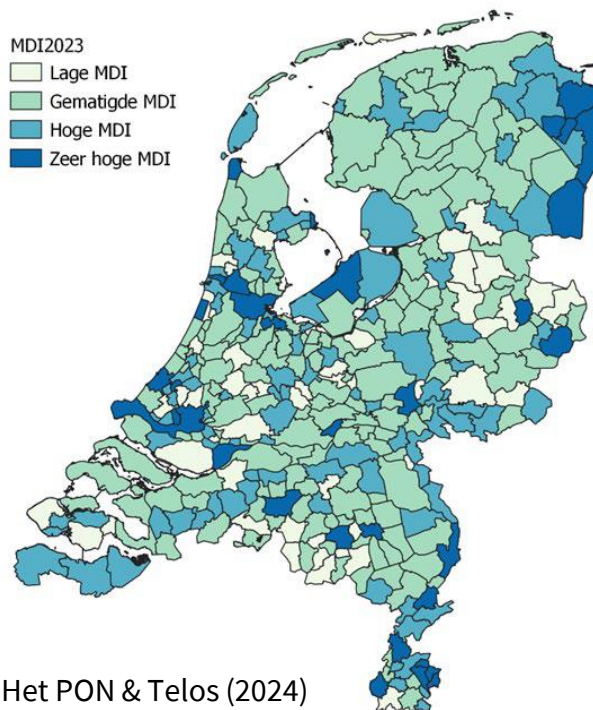
Als het 'overall' goed gaat, maar lang niet overal....(en met iedereen)

Indicatoren onderaan de ranglijst brede welvaart

Bron: CBS, regionale Monitor Brede Welvaart 2023

MDI2023

Het PON & Telos (2024)

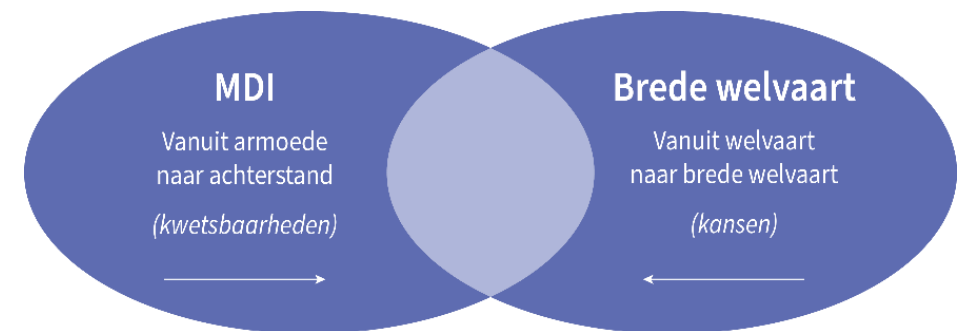
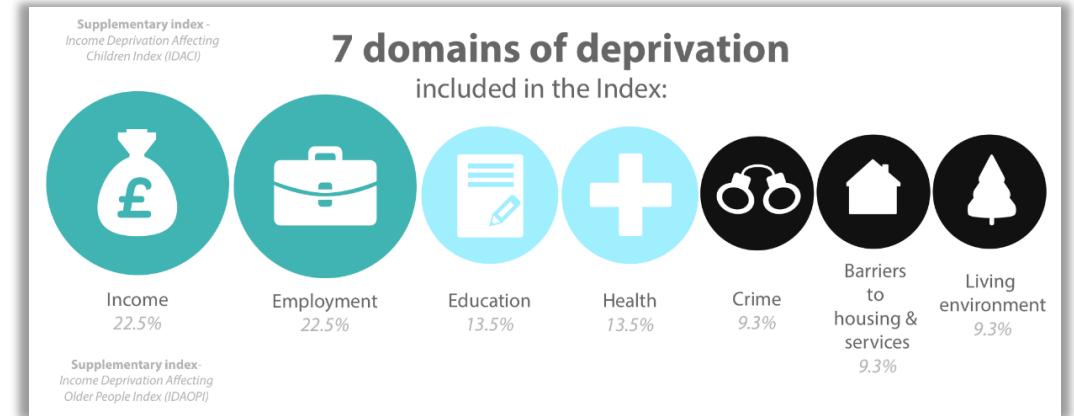

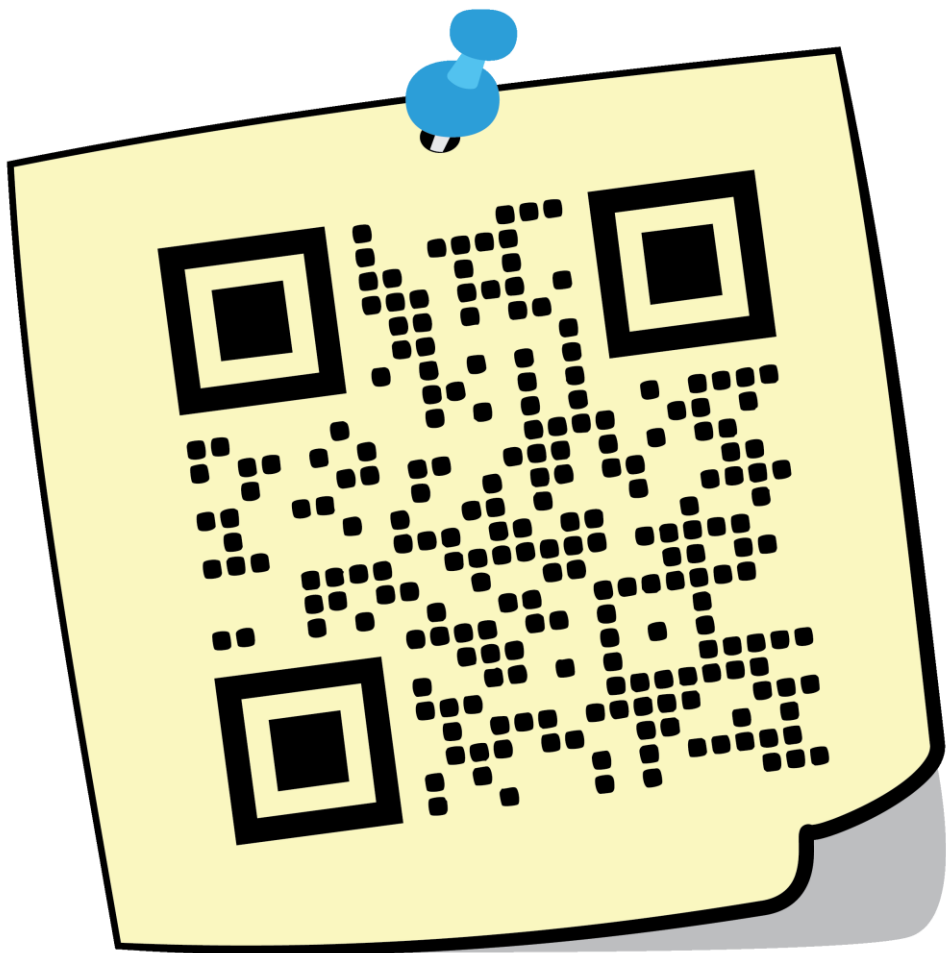

- Vervolgtraject *Elke regio telt!* door ministerie BZK
- Nader onderzoek...“naar hoe de brede welvaart over Nederland verdeeld is en **waar de brede welvaart sterk onder druk staat.**”
- Focus: zicht op meervoudige achterstand via MDI-index
- MDI als signalering voor achterblijvende brede welvaart
- Inzicht bieden in regionale kwetsbaarheden

Meervoudige achterstandsindex (MDI)

- Achterstand is meer dan armoede - gebrek aan toegang tot middelen en kansen
- Gelaagd fenomeen, afhankelijk van diverse individuele factoren en van de kwaliteiten van de plek waar mensen wonen en leven
- Zicht op relatieve patronen van achterstand op nationaal, regionaal niveau en lokaal niveau, via (gewogen) en aan NL context aangepaste MDI-index

**MEER WETEN
OVER HET
INSTRUMENT?**

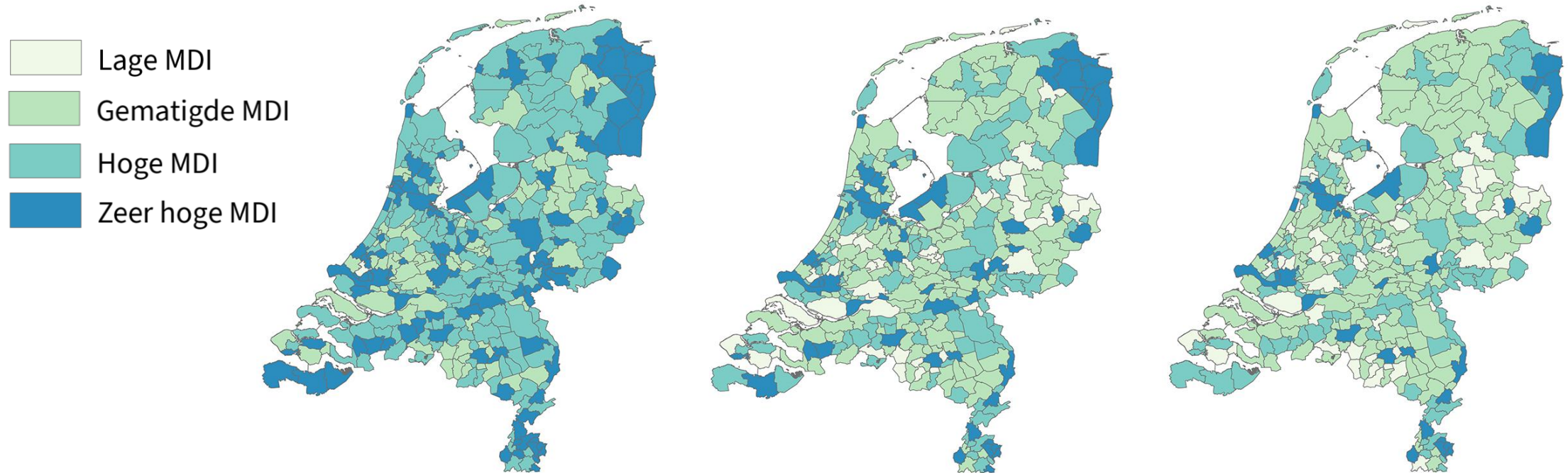
Meervoudige achterstand in Nederland

Van kwetsbaar naar kansrijk? Afgelopen 10 jaar zijn relatieve achterstanden afgenomen, maar een aantal plekken kennen nog steeds hardnekkige en persistente achterstandsproblematiek

MDI 2014

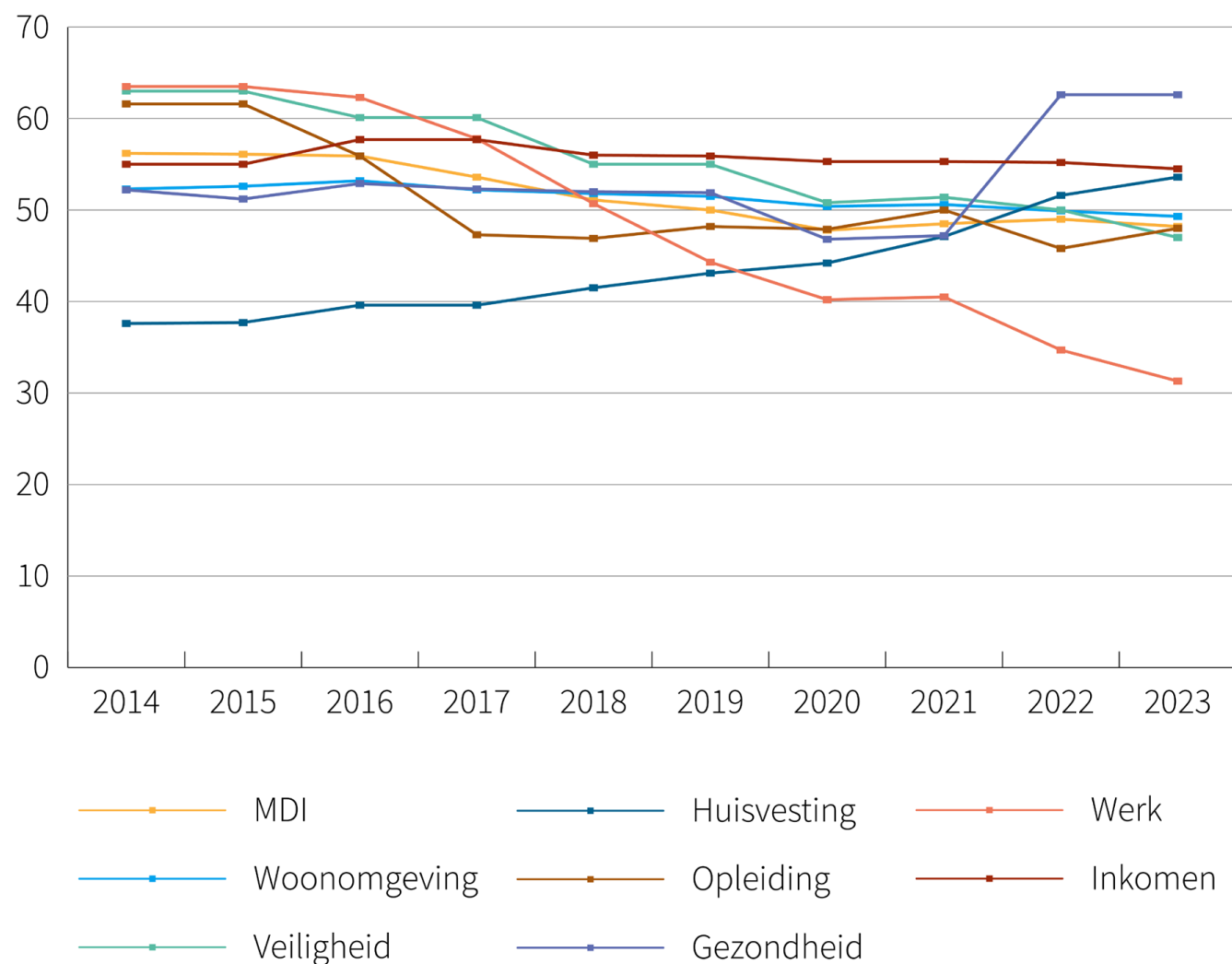
MDI 2019

MDI 2023

Meervoudige achterstand in Nederland

- **Algemene MDI-beeld:** positieve ontwikkeling
- Trendmatige ontwikkeling op de **afzonderlijke MDI-domeinen** wisselend van aard
- Meeste domeinen verbeteren, behalve **Huisvesting** en **Gezondheid**
- Effecten COVID-19 crisis op domein **gezondheid** significant

Energiearmoede en ongezonde leefstijl

Structurele factoren: in hoeverre hangen bepaalde factoren samen met de achterstanden in een gebied? De sterkste voorspellers:

Vergelijkingsindicator	Beschrijving	Correlatiecoëfficiënt
Opkomst tweede kamer verkiezingen 2023	Opkomstpercentage Tweede Kamerverkiezingen 2023.	-0,838 (sterk)
Energiearmoede	Laag inkomen, hoge energierekening. Huishoudens met een laag inkomen, een vermogen onder de vermogensgrens en een energierekening boven de drempelwaarde. Dit geeft een indicatie van betaalrisico op de korte termijn.	0,602 (sterk)
Ongezonde leefstijl	Gemiddeld percentage ernstig overgewicht, roken en overmatig alcoholgebruik.	0,514 (sterk)

Let op: samenhang zegt niets over causaliteit. En, bij regionale ongelijkheid en (stapeling van) achterstanden is er altijd sprake van meervoudige en dus complexe causaliteit.

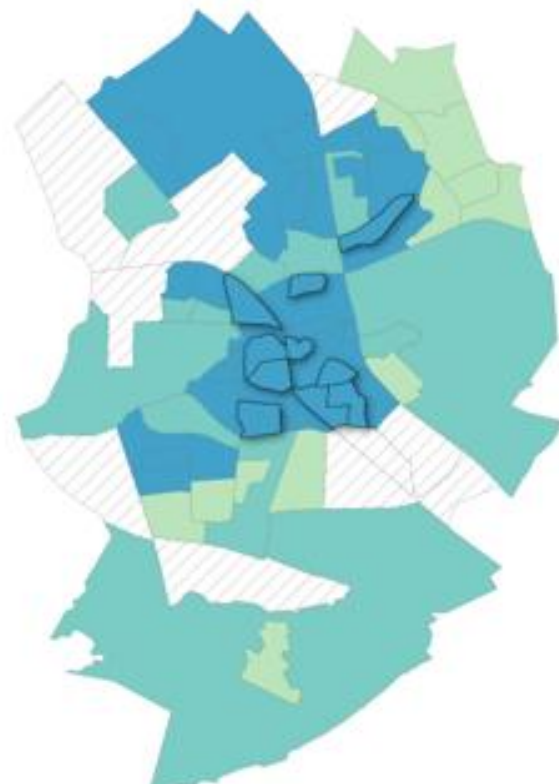
Overall gaat het goed, maar lang niet overal

- **Achterstandsparadox:** landelijke stijging van gemiddelde inkomen *én* van percentage arme huishoudens
 - Niet iedereen profiteert!
 - **Hardnekkige patronen:** ruimtelijke concentraties van achterstanden zijn niet van vandaag of gisteren:
 - Weerspiegeling van hardnekkige, structurele en padafhankelijke sociaaleconomische condities
 - Afhankelijk van (grens)ligging, bevolkingsontwikkeling en samenstelling, gebrek aan stuwende bedrijvigheid, etc.
-

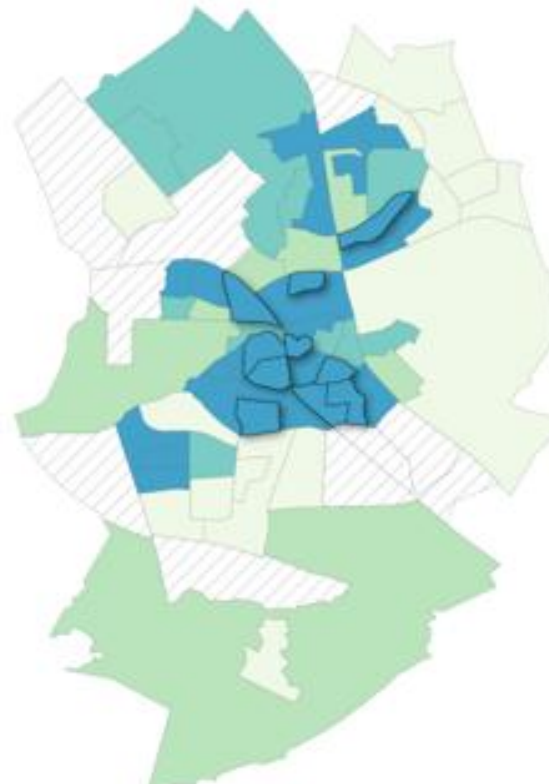
Almelo: ruimtelijk (zeer) geconcentreerd

Leeswijzer: hoe lichter, hoe beter

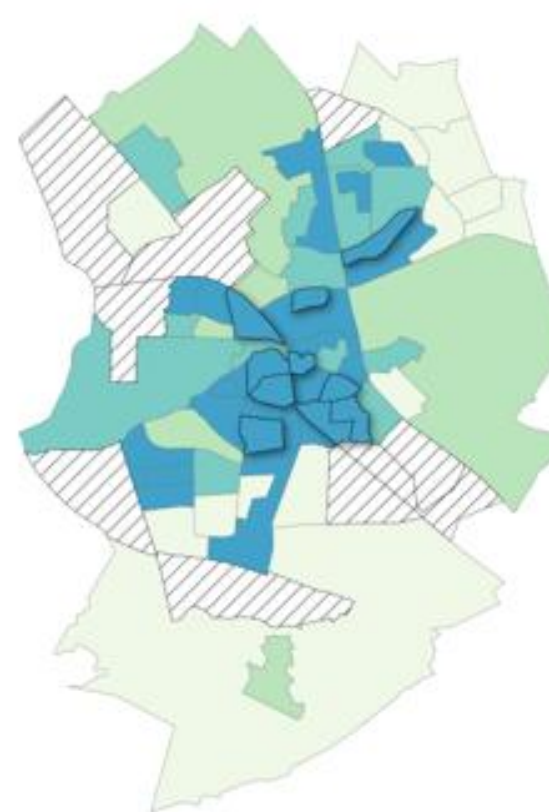
MDI score 2015

MDI score 2020

MDI score 2024

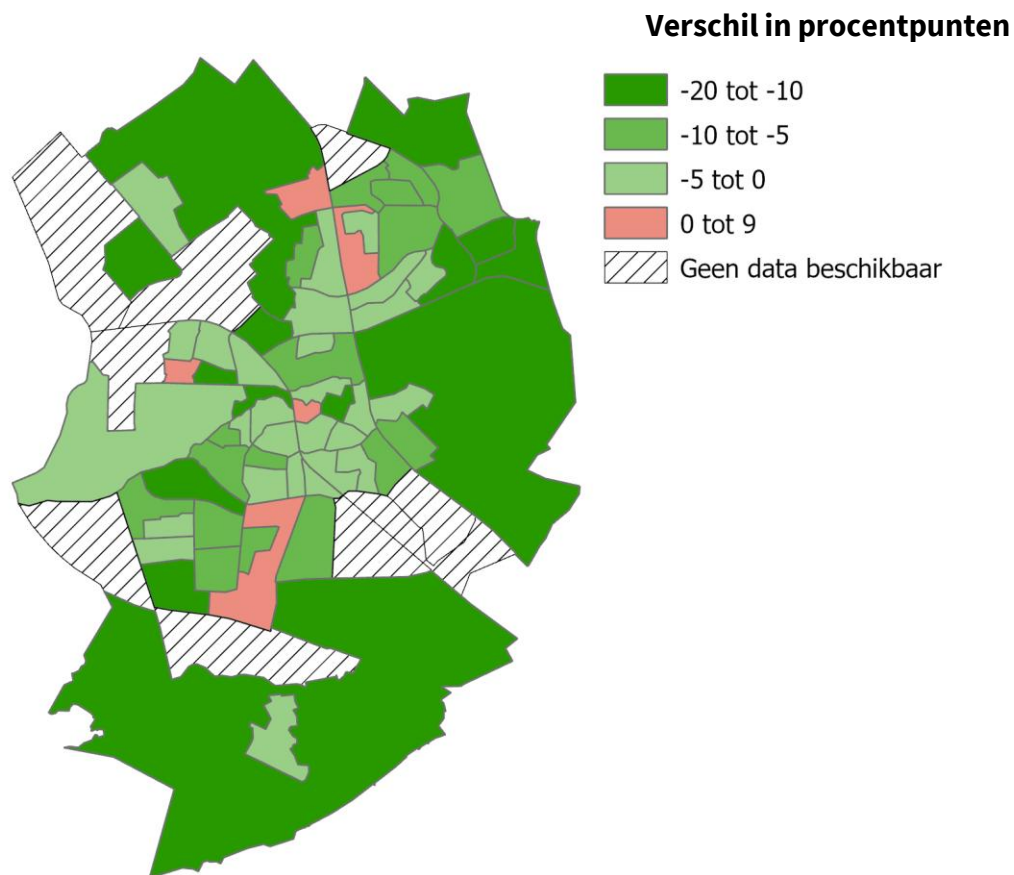
Lage MDI
 Gematigde MDI
 Hoge MDI
 Zeer hoge MDI
 Geen data beschikbaar

Uitgelichte buurten = 10 buurten in 2024 met de hoogste (en dus slechtste) MDI-score

Het PON & Telos, Almelo in balans 2025

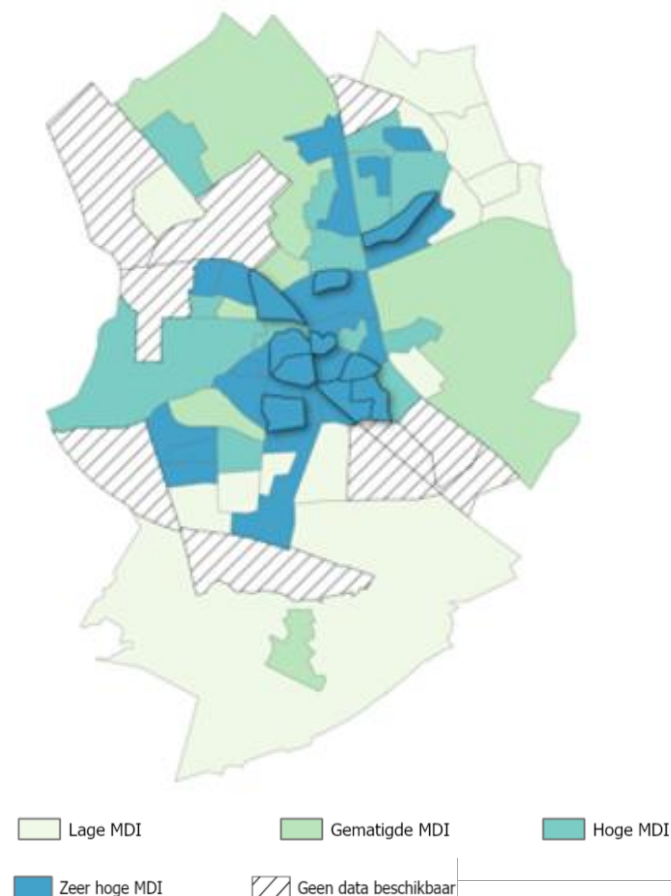
Verschillende 'snelheden'

Ontwikkeling MDI-scores tussen 2015 en 2024

Het PON & Telos, Almelo in balans 2025

MDI-scores in 2024

Concentratie van achterstanden – casus Almelo

- De **helft van de inwoners** woont in een buurt met een zeer hoge MDI
 - Ontwikkeling in **verschillende snelheden**: buurten met veel achterstanden verbeteren minder snel dan buurten waar het al beter ging > tweedeling vergroot
 - **Ook** veel meer onder advisering, minder sociale samenhang en de lagere mate waarin mensen grip op het leven
 - Dat lijkt **contradictoir**, want juist in de buurten met veel achterstanden zijn de investeringen vanuit het gemeentelijke sociaal domein het grootst.
 - Dat vraagt **meervoudige, langjarige en gebiedsgerichte aanpak** > prioriteren en keuzes maken
 - Gemengde woningvoorraad met plekken voor ontmoeting – **ongelijk investeren in plekken en mensen**
-

Gebiedsgerichte aanpak vraagt om...

Breed kijken (sociaal en fysiek domein)

- Niet alleen in uitvoering, maar juist ook in beleidsvormende fase
- Brede Welvaart en MDI kunnen daarbij dienen als **bril** (signaleren) en **kompas** (richting geven)

Lange adem

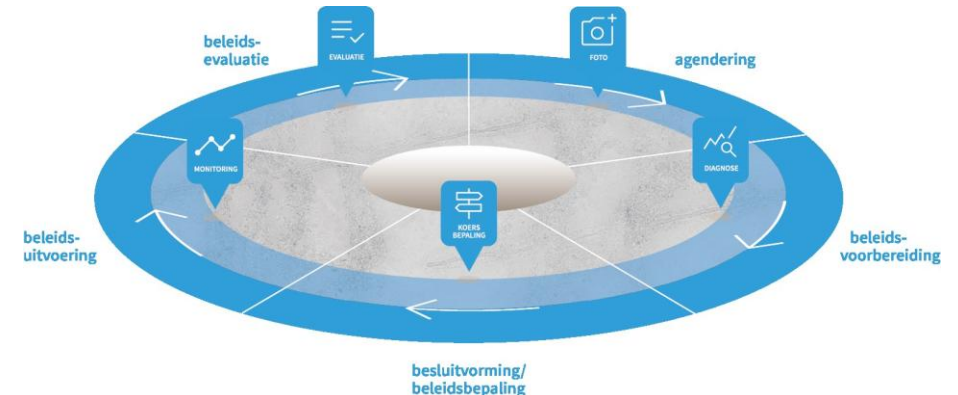
- Korte termijn oplossingen bestaan niet, maar koppelkansen zijn er....verduurzaming
- Lange termijn borgen?

Bestuurlijke moed

- Verder kijken dan eigen sectorale en institutionele belangen
- Samenwerken is ook loslaten...

Scherp kiezen

- Ongelijk durven investeren in mensen en plekken

Onze sociale inhaalrace!

inwoners

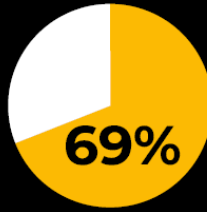
55.245

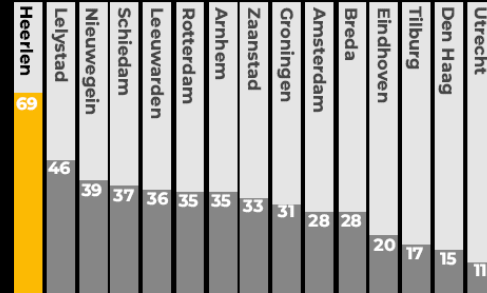
31.612

Heerlen Noord overig Heerlen

aandeel huishoudens

stedelijke vernieuwingsgebieden

aandeel huishoudens per gemeente

corporatiewoningen

40%

37%

29%

Heerlen Noord

energielabels D t/m G

50%

48%

33%

Heerlen

energiearmoede

16%

13%

8%

Nederland

Grootstedelijke veiligheidsproblematiek

voelt zich onveilig

Heerlen Noord

29%

Heerlen

26%

G4

25%

drugsoverlast meldingen per 10.000 inwoners

86

79

42

veilig thuis meldingen meldingen per 10.000 inwoners

130

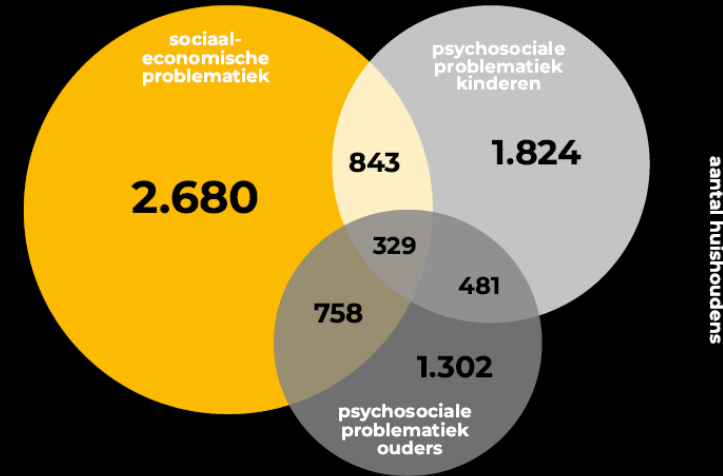

121

115

Meervoudige problematiek in Heerlen Noord

aantal huishoudens

laaggeletterdheid

20%

16%

12%

laag opleidingsniveau

45%

39%

29%

bijstandsuitkeringen

11%

9%

5%

arbeidsongeschiktheid

17%

14%

8%

slechte gezondheid

41%

36%

24%

Heerlen Noord

Heerlen

Nederland

Het programma in absolute aantallen

Het Nationaal Programma Heerlen Noord richt zich op het verkleinen van verschillen en het vergroten van kansen. Vaak worden percentages gebruikt. Deze laten dan zien hoe groot de verschillen zijn tussen Heerlen Noord en bijvoorbeeld de regio of NL. In praktijk gaat het programma aan de slag met bijvoorbeeld mensen of woningen. Dat zijn absolute aantallen. Deze factsheet biedt daar inzicht in.

Nationaal
Programma
Heerlen
Noord

55.300 inwoners

28.700 huishoudens

970 peuters

9.600 laaggeletterden

21.600 laag opgeleiden

16.400 huishoudens
met laag inkomen

3.100 personen met
bijstandsuitkering

14.500 woningen
met laag energielabel

11.500 corporatie-
woningen

7.400 personen met
WAO-uitkering

18.400 volwassenen
slechte gezondheid

15.900 volwassenen
voelen zich onveilig

1.200 jongeren met
jeugdhulp in natura

4.500 inwoners met
WMO-ondersteuning

330 huishoudens met
meervoudige problematiek

We weten
dat het
kan.

Meervoudige problematiek
ook meervoudig **aanpakken**

hier
starten we samen aan de
Inhaalrace van Heerlen-Noord

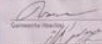
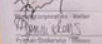
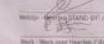
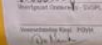
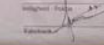
Opgesteld: 14 augustus 2022, versie 1.0

Als partner van de Alliantie onderschrijven we onderstaande:

De afdeling, de afdelingen, de afdelingen, de afdelingen en de afdelingen voor de 5 jaarplanperiode 2022-2027 zijn geselecteerd in de Raadsdeling 14.8 van 14 augustus 2022 en het Toekomstplan 14.8 van 14 augustus 2022 zijn het kader voor het Nationaal Programma Heerlen-Noord.

Het uitvoeringsprogramma 2022-2027 geeft de koers en kaders voor het programma voor de eerste periode.

Als Alliantie-partner spansen we ons maximaal in voor het programma Heerlen-Noord en dragen we bij aan de uitvoering met bijbehorende samenwerkingen en doorbraken.

 Gert-Jan van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH	 Dirk-Jan van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH
 Jeroen van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH	 Jeroen van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH
 Jeroen van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH	 Jeroen van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH
 Jeroen van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH	 Jeroen van der Vliet Burgemeester Heerlen, ECH

Veel partners uit iedere lijn

Overheid

Gemeente Heerlen, Stadsregio Parkstad Limburg, Rijksoverheid

Wonen

Weller, Vincio, Wonen Limburg, Wonen Zuid, Woonpunt

Werken

Werk voor Heerlen, Rabobank Zuid Limburg Oost en WerkgeversServicePunt

Leren

Peuteropvang Heerlen, Schunck, INNOVO, MOVARE, SVOPL, LVO, Vista College en Yuverta

Gezondheid

Zorgverzekeraar CZ, JenS, Heerlen StandBy, Humanitas, Huisartsen Oostelijk Zuid Limburg, Geboortezorg Limburg

Veiligheid

Politie, OM, Zorg – en Veiligheidshuis Parkstad Limburg

Nationaal
Programma
Heerlen
Noord

hier
start onze
inhaalrace

TOEKOMSTPLAN

hier
zijn we
trots op
Heerlen

Nationaal
Programma
Heerlen
Noord

‘Maar wat doen ze dan?’

Nationaal Programma Heerlen Noord

Nationaal
Programma
**Heerlen
Noord**

Meer peuters
naar de opvang

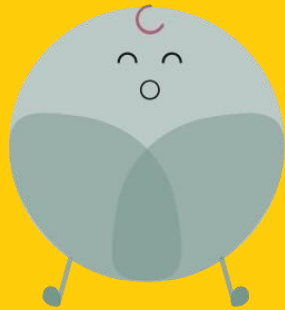
Krant van de
buurvrouw

Nationaal
Programma
**Heerlen
Noord**

← 0 jaar

25 jaar →

In de box

Leerorkest

Jan Terlouw
Verhalenprijs

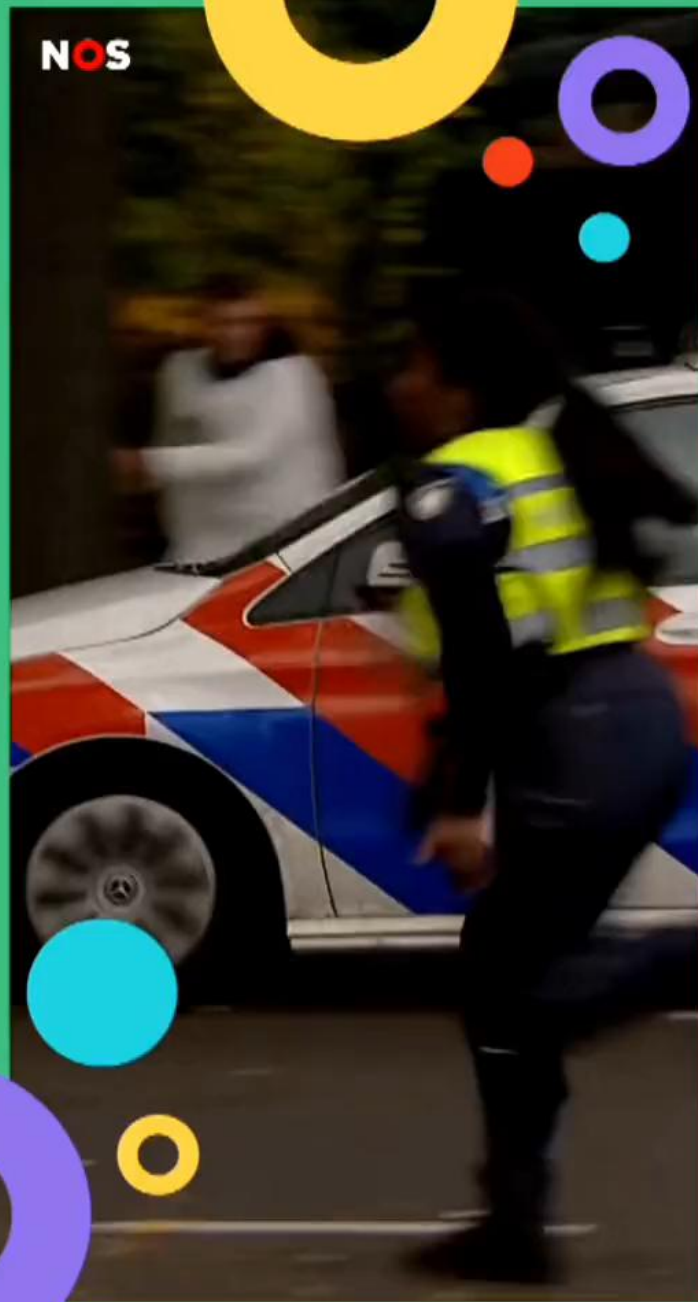

Bovengrondse
Vakschool

En hoe **ziet** dat er uit?

NOS

Doen we de goede **dingen**?
Doen we de **dingen** goed?

Leer en verbeterfase

Meer peuters
naar opvang

VERLICHT

Nationaal
Programma
**Heerlen
Noord**

Enne?

Hoe gaat het nu?

Echt

Geen sprint, maar een marathon...

Urgentie problematiek

Partners helpen
bij het sprinten

Bestuurlijk ongeduld
Bestuurders continue
meenemen

Nationaal
Programma
**Heerlen
Noord**

Hoe gaat het nu?

Echt

Alleen samen halen we de eindstreep

Prioriteren
'Meedenken'

Verantwoordelijkheden
'Meedenken'

Regiobeeld

De pagina's in dit dashboard kunnen middels schermafbeeldingen in het (ZN) regiobeeld geplaatst worden. Selecteer rechts eerst de gewenste Zorgkantorregio. (Let op, het kan nodig zijn meerdere screenshots te maken indien de informatie niet op één pagina past)

Zorgkantorregio

Zuid-Limburg

Selecteer een pagina

Inventarisatie

Overzicht

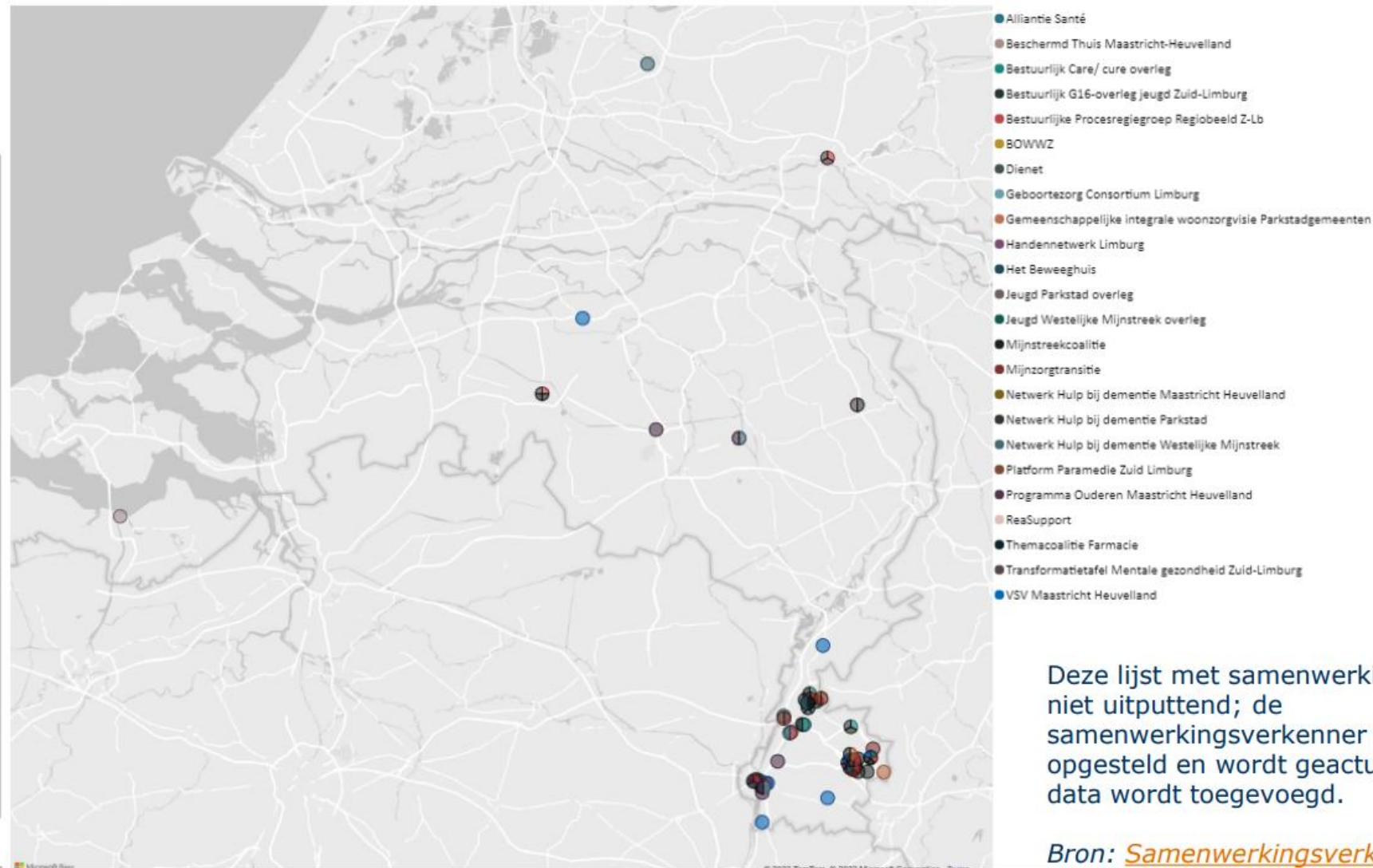
Inventarisatie samenwerkingsverbanden

Op peildatum **21-06-2023**, worden er **41** samenwerkingsverbanden gevonden in de regio **Zuid-Limburg**. **23** samenwerkingsverbanden hebben niet gereageerd op de 'vervolguitvraag'. Hierdoor is geen verdere informatie bekend over deze samenwerkingsverbanden. Van deze samenwerkingsverbanden is enkel de naam bekend.

Samenwerkingsverbanden

- Alliantie Santé
- Bescherm Thuis Maastricht-Heuvelland
- Bestuurlijk Care/ cure overleg
- Bestuurlijk G16-overleg Jeugd Zuid-Limburg
- Bestuurlijke Procesregiegroep Regiobeeld Z-Lb
- BOWWZ
- Dienet
- Geboortezorg Consortium Limburg
- Gemeenschappelijke integrale woonzorgvisie Parkstadgemeenten
- GR GGD Zuid Limburg
- Handennetwerk Limburg
- Het Beweeghuis
- Jeugd Maastricht-Heuvelland
- Jeugd Parkstad overleg
- Jeugd Westelijke Mijnstreek overleg
- Kansrijke Start Zuid-Limburg
- Mijnstreekcoalitie
- Mijnzorgtransitie
- Netwerk Hulp bij dementie Maastricht Heuvelland
- Netwerk Hulp bij dementie Parkstad
- Netwerk Hulp bij dementie Westelijke Mijnstreek
- Netwerk Pluspraktijken OZL
- Netwerk Pluspraktijken WM
- NPHLN
- Platform GGZ WM
- Platform Paramedie Zuid Limburg
- Pluswijken i.o.
- Preventiecoalitie Heerlen
- Preventiecoalitie Sittard
- Preventiecoalitie Sittard-Geleen
- Programma Ouderen Maastricht Heuvelland
- ReaSupport
- Regiodeal westelijk Zuid Limburg
- RSO
- Stuurgroep Wmo Parkstad
- Taskforce Wachtlijsten (GGZ)
- Themacoalitie Farmacie
- Transformatietafel Mentale gezondheid Zuid-Limburg
- Trendbreuk 2.0
- VSV Maastricht Heuvelland
- VSV Samen Zuid

Samenwerkingsverbanden die verbonden organisaties hebben opgegeven, worden weergegeven op deze kaart

Deze lijst met samenwerkingsverbanden is niet uitputtend; de samenwerkingsverkenner is dynamisch opgesteld en wordt geactualiseerd als er data wordt toegevoegd.

Bron: Samenwerkingsverkenner, ROS Robuust, 2023

We zijn **begonnen**

Aan het werk

- Wat is volgens jou het allerbelangrijkste om te komen tot het echt gezamenlijk oppakken van een integrale opgave?
 - Hoe zou jij een dergelijke samenwerking ondersteunen als jij bij een programmabureau zoals NPHLN zou werken?
 - Aandachtspunt: omgaan met gedeelde en eigen belangen
-

**Bedankt voor
uw aandacht**